

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERADT NYASTE SÖNDAGSMAGASIN.

N:o 5.) Utkommer hvarje Söndag. Göteborg den 2 Februari 1851. Pris för år: 4 Rdr. B:co (V årgången.)

F. M. J. I. Robespierre.

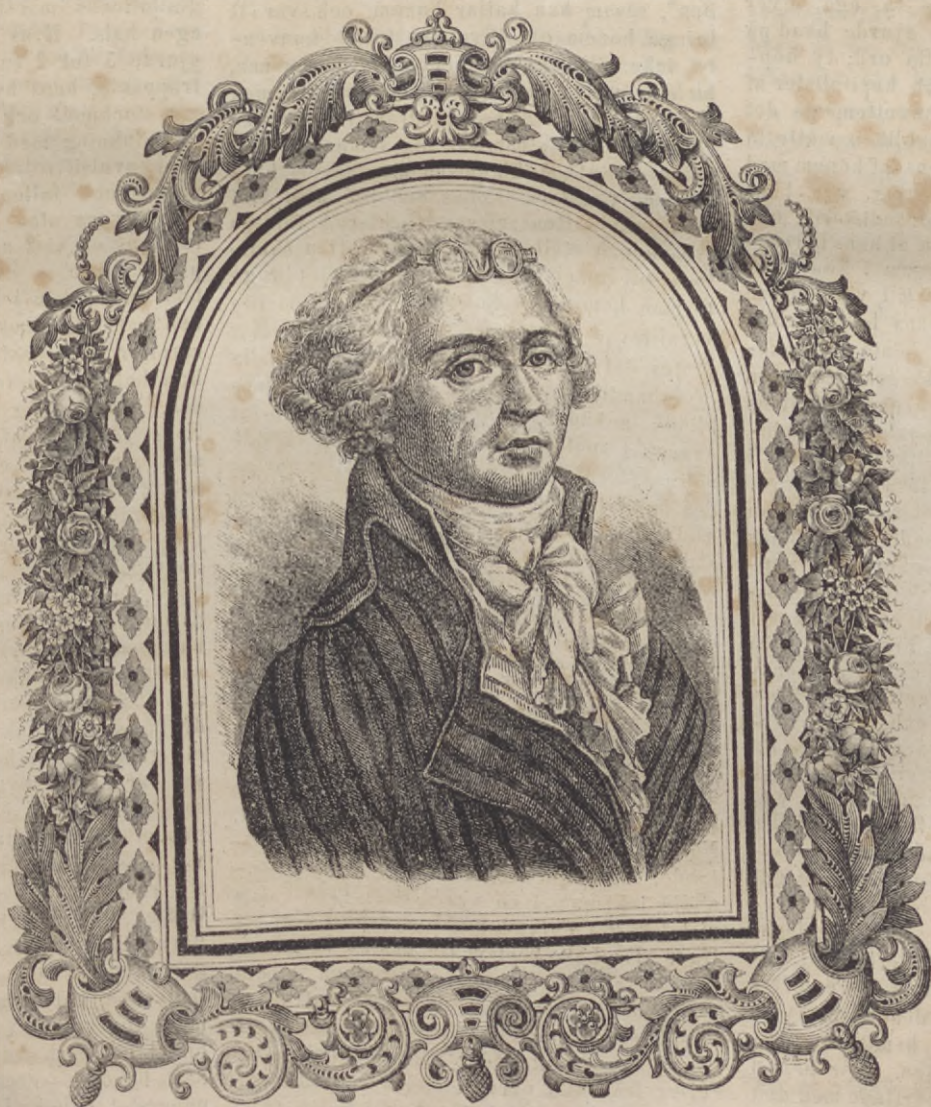
Född 1759. Död 1794.

Namnen MARAT och ROBESPIERRE blixtra likt en tveäggad dolk genom Frankrikes revolutionsnatt. Ehuru de följde samma väg och valde enahanda medel, utgår ändock deras likformiga mordsystem från mycket skiljaktiga synpunkter, och ingenstädes torde måhända lastens nuanser röjas i en fassansfullare mångfald, än hos dessa båda afskryvda karakterer. FRANÇOIS MAXIMILIEN JOSEPH ISIDORE ROBESPIERRE, född i Arras 1759, var son till en advokat, som för sitt högmöd allmänt undviken, gjorde ända på sin förmögenhet, lernade sin hustru jemte fyra barn i sticket och for öfver till Amerika. Biskopen i staden, de Gonzié, antog sig då af mensklighet den unge ROBESPIERRES uppfostran, förskaffade honom en plats ibland kathedralkyrkans chorgossar, och i det följande, när ynglingen idkade sina studier vid högskolan i Paris, ett stipendium vid Ludvig den Stores kollegium. Under de nio år, han här tillbragte, har han här städse utmärkt sig och bibehållit ett icke vanligt företräde framför nästan alla de öfriga lärjungarne. Likväl gjorde hansig redan då för tiden hatad hos sina kamrater genom afundsjuke, otacksamhet, hämndlystnad

samt genom sitt kalla, dystra, fränstötande och tillslutna väsende. Motsade honom någon, så råkade han i en ursinnig vrede, som alltid lyktades med slagsmål; han visade, i motsägelse till sin framgena feghet, vid sådana tillfällen dristighet och gaf blott vika för öfvermakten. Vid ett dylikt slagsmål trampade han en dag sin redan på marken liggande motståndare så häftigt på lifvet, att denne i vildaste ångest sprang upp, kastade honom omkull och så eftertryckligt trampade honom på näsan, att benent skadades. Han måste undergå en långvarig kur och hans näsa föblef vanställd. O-

rediga ideer om jemlikhet och oberoende sysselsatte honom redan tidigt. Hans gynnare sökte att vinna honom för det andliga ståndet; han deremot egnade sig åt lagfarenheten, studerade med utmärkelse, erhöi en parlamentsadvokats grad och återvände till sin fädernestad. Här gjorde han sig aldrärförst något känd genom sin, till försvaret för åskledarens angripna uppfinning (1783) vunna process. I hans försvarsskrift är Ludvig XVI:s lof märkvärdigt. Ett år senare vann han i Amiens priset för bästa svaret på frågan: hvadan det kommer att nes-

san af en förbrytares straff återfaller på hans familj? Han uppträdde småningom kraftigare, angrep många missbruk, och utvecklade alltmer sina syften, såsom en skningslös republikan. På sin gynnarens, biskopens, förord blef han utnämnd till deputerad för fögderiet Arras hos Generalstaterna (1789). Under lagstiftande korpens första session ädrog hansig blott föga uppmärksamhet, på sin höjd genom några af sina tal, t. ex. brefs uppbrytande, om tryckfriheten, om förmenta samman- svärjningar (ett ämne, det han ända till vämjelse ofta förde i munnen), om sysslors tillsättande, om rättigheten att förklara krig och sluta fred m. m. I sin vilda ifver talade han om oförkränkbarheten af herrskarens person, men uppställ-

F. M. J. I. Robespierre.

flygt. Till sitt temperament kall och likgiltig för kärleken, höll han sig fjerran från sin tids utsväfningar och lustar, samt prisades såsom en son af dygden. Undan-gömd, skygg och misstrogen, omgaf han sig helst med straffbara kreatur, dem han när som helst kunnat öfverlemna åt straffet och sålunda fästade vid sig genom fruktan. Född utan snille, kunde han icke framkalla omständigheterna, men väl skickligt begagna dem. Utomordentligast var hans talent att verka på folkets opinion och blindt tygla det efter sin vilja. Med detta en obegränsad popularitets fruktansvärda vapen, var Frankrike lemnadt i hans våld; med det störtade han det förhandvarande, grundade systemer och ombytte dem, skapade han sig verktyg och förstörde dem åter, samt ljög sina grymheter till handlingar af nödvändighet, ja äfven af dygd.

(Ny Plutarch.)

Substituten.

Svalorna hade redan flytt vår kalla och dystra himmel. Vår annars så herrliga sol hade förlorat sin varme och glans; vid närmandet af allhelgona högtid hade fältet blifvet tytt och från topparna af de aflöfvade träden föll hvirlande det sista förtorkade gula bladet.

Då såg man om aftonen den 20 Oktober 1849, vid den timma, då himmelen antänder de många tusen liusen, tvenne barn vandra långsamt framåt på vägen från en af södra Tysklands betydande städer. Det var broder och syster; deras hjerta svällde; och med tårar i ögonen anlände de slutligen till ett vid vägen stående kors, målet för deras valfart i dag. Stumma knäböjde de för det samma.

Tigande och försjunkna i andakt, lågo Jakob och Hanna, så hette de båda barnen, på sina knän. Men slutligen uppsteg från deras läppar, en innerlig bön, som troende och from uppsteg till himmeln:

"Nädefulla Gud sänd dina änglar ned till oss och återställ vår sjuke fader! Då skall vår stackars moder åter blifva glad och vi båda skola, om vi kunna, ännu mera, ännu långt mera älska dig!"

Och Gud hörde deras bön; ty knappt hade Jakob och Hanna återvänt till staden, innan de öppnade dörren till ett i en trång gata beläget dystert och bristfälligt litet hus och en ung kvinna glättigt ilade dem tillmötes.

"Arma små, döden har aflägsnat sig från vår hydda, febern har förlorat sin häftighet, Eder fader är räddad! kommen, små lamm, och tacken Gud med mig."

Och alla tre knäböjde vid sidan af den gamla sparlakansängen och tackade Gud. I denna slumrade lugt och mildt den gode fader Hartman, som engång hade varit en tapper soldat, men nu, för att knappt underhålla sitt och sin familjs lif, förrättade en handtlångares tjänst hos en murmästare.

Vänligt leende framböjt dagen och morgensolen sände sina upplifvande strålar genom de med papper klistrade fenstren, då Jakob på tåspetsarna närmade sig sängen. Varsamt och förstulet sköt han omhänget åt sidan, men fadren var redan vak och tillropade honom med ett saligt leende:

"Jag väntade dig, Jakob; hör mig! Vi äro fattiga, och med mina händers arbete

måste jag försörja oss alla. Himmelen har velat rädda oss derigenom, att den af nåd har återskänkt mig min helse. Du, min son, är nu femton år gammal; också du måste numera tänka på att arbeta. Du är visserligen klen, och har mera själs-än kropps- bildning. Dina armar skulle utmattade nedsjunka, om de skulle användas till stenhuggning. Men vår granne, upp-bördsmanen, tycker om ditt goda utseende. Han vill af dig göra en nyttig medlem af det menskliga samfundet. Gå därför till honom och gör allt, hvarigenom du kan vara honom till nytta. Men bortlägg för all del din falska stolthet, och tro mig, att hvar och en, han må vara lär eller skriftställare, dagakarl eller handtverkare, begagna pennan eller hammaren som verktyg. Vårt lif beror lika mycket af kroppen som af själen. Derför gå, min son Jacob, och roona icke, om du engång bär en rock, som är finare än din fars grofva jacka."

Och fader och son omfamnade hvarandra. Och moder och dotter deltog i deras omfamning.

Följande dagen träder Jakob i lära hos uppboridsmanen och allt gick under de första fyra dagarna på det bästa.

Men hos den fattige är glädjen af kort varaktighet! Söndags morgon lät mästaren, hos hvem Hartman var i tjänst, säga fadren, att han antingen följande dagen måste återvända till sitt arbete, eller i annat fall mista sin plats.

Då stod fadren upp och sade: "Jag är återställd!" Men ännu för matt, föll han åter tillbaka på sängen. Skulle han gå ut, vore det förbi med honom. Han behöfver åtminstone ännu en vecka till vederläende och att stärka sig. O, hvilken olycka för den fattige! Fadrens tjänst är familjens lif, att mista honom är dess död!

Alla fyra förblifva stumma, försjunkna i begrundande. Plötsligen far en tanke genom Jakobs själ; han bortorkar sine tårar. I denna yttersta nöd känner han sig på en gång stärkt, och manlig kraft genomströmar hans små armar. En glödande rodnad färgar hans kinder: det är en from handlingsenthusiasm, som der afmålur sig. Han går och inträder i sin faders ställe hos den känslolöse murmästaren.

Då Jakob kommer tillbaka, är han icke längre sorgsen; familjens belägenhet är icke mer bekymmerfull. Murmästaren har på åtta dagar tillåtit honom att vara fadrens substitut.

"Min far," sade han med leende mun och glänsande ögon, då han åter inträdde i stugan, "hvila ut, stärk dig och hemta mod. Du får ännu egna en vecka åt din helsas återläende, innan du behöfver att återvända till ditt arbete. Någon, som älskar dig, skall emellertid förrätta ditt arbete och du kommer att behålla din plats."

"Räddad genom en vän! . . ." mumlade den något misstrogne fadren, "finnes det då ännu vänner? Ack huru innerligt önskar jag det! Det vore en solstråle i de fattigas lefnadsnatt! Nu, allt skall förklaras sig nästa Måndag på byggnadsplatsen! . . ."

Emellertid arbetar vår Jakob i fadrens ställe på byggnadsplatsen. Ack, huru har icke fadren missräknat sig! Trots sin klena kroppsbyggnad är han lika så stark, som en mogen man; han arbetar för två. Han krossar och slår kalken, han släcker den och förer den fram. Han stiger upp åt ste-gen, lätt som en fogel. Han är dristig, kan-

se allt för dristig. Han klättrar uppför och omkring på ställningen och åter ned, än med det fulla, än med det tomma ler-träget på axeln. Den unga murarepojken är öfverallt och alla vuxen. De hederliga gesällerna, som känna hans uppoffring, klappa med tårade ögon i händerna, då de se svetten lacka ned öfver hans panna och sukta hans hår.

Hvilken glädje för Jakob sedan, när han slutligen ser aftonstjernen glänsa på himmela och hans dagsverk är snllbordat! Han kläder om sig på byggnadsplatsen, och bortjollar aftonen i sin familjs krets, för att vilseföra sin fader, som tror honom hela dagen på skriffrummet, icke talade om något annat än bläck, penna och papper, pratar, med sina systrar och svarar modren, då denna ser på honom med dessa ömma, känslofulla ögonkast, på samma sätt tillbaka. Således förflyta trenne dagar och den sjuke stiger slutligen upp. Han tycks inträda i ett nytt lif. Thursdagen är han fullkomligt återställd; Fredagen vägar han gå ut. Det är middag . . . redan är han ute. — Men, osaliga Fredag, hvarför har Gud skapat dig till sorg och elände!

Fadren, som inandade nytt lif af solens välgörande strålar, går direkte till byggnadsplatsen. Han vill tacka vännen, som arbetar för honom. O, huru längtar han icke, att lära känna honom! Redan är han ganska nära målet och ännu ser han ingen nedstiga från ställningen. Men store Gud, hvad är det för en människoträngsel omkring den nya byggnaden! Mästare, gesäller, grannar, alla stå der församlade. Han frågar; en olycka har hänt. En handtlångare har fallit ned. — Ack det är kanske hans vän! Med sorgfullt hjerta ilar han dit bort . . . Alla vika tillbaka för honom. . . . Man vill slutligen hålla honom tillbaka. Men Hartman bryter sig igenom. O, arme fader, olycklige fader! Vännen, som skött hans plats, är Jakob, hans son! Han har nyss fallit ned från ställningen och ligger nästan liflös på den blodiga marken! . . .

Hartman ntstöter ett förfärligt skrik.

Allt tränges, för att komma hans son till hjälp. Men ack den arme, som ligger i döds kampen, behöfver icke mera någon mensklig hjälp. Han suckar:

"Mäster, jag har icke kunnat arbeta till veckans slut. Men i min arma moders namn, låt icke min fader umgälla det! O, tag icke hans plats ifrån honom!"

Och fadren, som hör honom, slår sig för pannan, skriker och gråter. Jakob känner slutligen igen honom; han böjer sitt hufvud öfver till honom, trycker en minut hans hand mellan sina och ler döende emot honom.

Hartmans plats blef icke åter besatt. Man hade till och med fördubbladt hans dagspenning. Det var för sent! Sorgen tilluckte hans ögonlock. En morgon intog han en annan plats, den vid sidan af sin sens i grafven.

Resebilder från Serbien.

I norr om det osmaniska riket, begränsadt af Donau och Save, ligger furstendömet Serbien. Den omkring 800 qv. mil stora ytan genomskäres i alla riktningar af Balkans utgreningar, hvilka derjemte till en del äro betäckta med skog. Dalarne och lutningarne vid Morawas, Drinas, Donaus och Saves stränder äro på det rikligaste välsignade med alla naturens gåfvor. En yppig vegetation möter öfverallt den resandes öga; och om en ensam stig förer honom ut ur skogens mörker, hvilken kanske oafbrutet betäcker hälften af landet, och han plötsligt skådar en af Schumalias (skogsneid) dalar utbreda sina leende ängar framför honom, så skall han tro sig förflyttad till en nejd af Amerikas urskogar.

Det är öfverraskande för den främmande resenären, att på sina vandringar, hvilka man för det mesta, i brist af farbara vägar, måste företaga till häst, träffa på byar, hvilka icke hafva ringaste likhet med någon sådan, ty de långt från hvarandra belägna hyddorna likna mera olika torp, än en by. Flera sådana byar hafva som oftast blott en kyrka, som ensam befinner sig gömd i en dal eller i skogen på lika afstånd från byarna, och genom sin lilla klockas ljud förkunnar den förbifarande resenären sin förborgade tillvaro. Landets vildaste bergspartier äro smyckade med kloster, hvaraf hvar och ett är en historisk minnesstod, och utöfvade i de tidigare århundraden ett utomordentligt inflytande på nationalitetens och trons bibehållande.

Men välsignelsen, hvarmed naturen begåfvade Serbiens fält, skördas af innevånarna på ett högst ofullständigt sätt. Jordbruket ligger här, i jämförelse med andra länder, ännu i sin linda. Åsynen af en landsby i Serbien tillfredsställer icke den resande med den angenäma åsynen af fyllda lador och landtfolkens flitiga verksamhet. Man skulle nästan känna

Slowakisk Krukmakare.

Serbiska bönder, gående till marknaden.

Serbisk herdeflicka.

Torgmarknad i Belgrad.

sig frestad att anse de Serbiska bönderna för ett fattigt, kufvadt folk om icke dess trotsiga väsen mötte oss öfver allt, och tvingade oss att i andra förhållanden söka grunden till denna fattigdomens ytterlighet. För en resande, som helsar vestra Europa som sitt hem, skall Serbiens genomfarande öfverhufvud erbjuda så många företeelser, som stå i en skärande motsats till hans hemland, att de alltid skola påminna honom om kulturens låga ståndpunkt, som han varseblifver i detta land.

En serbisk bondes hydda gör ganska få anspråk på arkitektur; den består af trä med af lindbast eller liknande flätbart ämne bestående sammanflätade väggar, som äro öfversmetade med lera. Halm är det vanliga betäckningsämnet för taket och papper ersätter fensterglas. Hela det inre af en sådan hydda består vanligen af ett enda rum, i hvars midt härden, med en ständigt flammande eld, befinner sig. Röken är alls icke tvungen att passera det trånga rummet inom en skorsten, utan sprider sig under taket tills den finner någon utgång. Husets lösören likasom huset förfärdigas af bonden själf; de bestå af groft arbetade pallar, bänkar, bord och dylikt. Åkerredskap, vagnar och allt till jordbruk hörande verktyg vittna alla om dess urtillstånd, likasom öfverhufvud allt af menskligt arbete, som här framställer sig för ögat, förkunnar kulturens första början och ett hundraårigt stillestånd i allt, som hör till lifvets förskönande.

Vid besöket i en bondstuga är det i synnerhet tvenne saker, som falla i ögonen och i intet afseende stå i jämförelse till den sammans husgeråd, nemligen den mängd, med mycken omsorg bibehållna och till och med stundom mycket värdefulla vapen för familjens manliga medlemmar, och den hjälmadade af idel fjäll af silfver eller guldmynt bestående hufvudbonaden för unga kvinnor, utgörande ofta i

och för sig ett litet kapital. Det torde vara en icke helt och hållet ogrundad anmärkning, att det i kvinnornas hufvudbonader ofta måtte finnas mycket intressanta exemplar för numismatikern, då det ofta i Serbien förefinnas många gamla romerska, grekiska, äfvensom mynt från de serbiska konungarnes tid, och att bönderna här i landet äro vanda vid att fästa hvarje sällsynt guldstycke i sina kvinnors hufvudbonader, hvilka de blott i yttersta nödfall tillgripa.

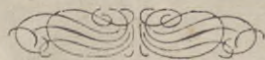
Furstendömet, som räknar omkring en million människor och som alla med undantag af några få Judar och omkring 15,000 Mahomedaner, bekänna sig till den grekiska kyrkan, är indelt i 17 kretsar och dessa åter i 55 distrikt. Regeringen är fastställd i den genom Hettischerif 1838 gifna Ustan (författning) och indelas i trene myndigheter: den lagstiftande, verkställande och dömande. Fursten väljes af en nationalförsamling och stadfästes af Sultanen. De offentliga inkomsterna uppgå till en million Thaler och tjena till bestridandet af landets utgifter och den årliga tributen af 95,000 Thaler till Porten. Till upprätthållande af det inre lugnet finnes en militäriskt organiserad styrka af omkring 200 man infanteri, något kavalleri och artilleri. Föröfrigt är hvar och en Serber beväpnad och i nödfall krigare, underhåller han sig under fälttåget själf. De kyrkliga angelägenheterna stå under metropolit-ärkebiskopen af Belgrad och tre biskopar. Patriarkens af Constantinopel autoritet inskränker sig blott till stadfästandet af valet af en ny ärkebiskop. Den offentliga undervisningen leder regeringen genom ett eget ministerium utan den ringaste andel från presterskapets sida, med undantag af theologien. Då Serbien såsom vasallfurstendöme under porten icke kan hafva några folkrättigheter med afseende på främmande magter, så stå de främmande, enligt traktater med porten, under de olika konsulatens jurisdiktion, hvaraf den österrikiska, ryska, franska och engelska befinna sig i Belgrad.

De turkiska inneväranne i furstendömet äro skilda från de kristne i alla offentliga förhållanden. De hafva sin egen jurisdiktion och stå samt och synnerligen under paschan af Belgrad. Många bland dem äro ännu f. d. Spahi och deras efterkommande; som sådana erhålla de af sultan en årlig summa som skadesstånd för sina i landet egda, men nu till Serberne afträdde gods. Att denna godtgörelse på långt när icke motsvarar värdet af de förlorade godsen, är lätt att inse; och det hör

icke till sällsyntheterna att se gubbar, som f. d. herrskat öfver hundratals Serber, suckande klättra upp för de branta bergen från Saves strandbräddar, belastade med tunga bördor, som skola bringas till den öfre delen af Belgrad. Turkarna i Serbien äro förpligtade att i nödfall bistå riket med krigstjänst; de i Belgrad bosatte göra tjänst vid artilleriet i fästningen.

Industrin i Serbien är knappt värd att omtala. Största delen af befolkningen har ganska ringa behof af främmande hjälp. Landmannen förfärdigar själf allt det han behöfver; tillskär af obarkadt läder sandaler och annat remtyg, och blott smeden är honom oumbärlig. Kvinnorna ser man ständigt med dibarnet på armen, spinnande ull eller lin, eller vid väfstolen, eller och blekande eller färgande tyger. De mindre städerna ega sina vanliga turkiska slöjdidkare. Belgrad är den enda stad, hvar-est det ständigt mer och mer sig spridande europeiska lefnadssättet gör sig gällande, och der man börjar utveckla de första frön till nationell industri. Det har en Stearin-ljusfabrik, ett stil- och kanongjuteri, bok- och stentryckeri. En fjerdedels mil från Belgrad befinna sig ett nytt inrättadt garfveri, och i Jagodina en glasfabrik.

Furstendömet's handel vinner för hvarje dag en större betydelse. I synnerhet är det Belgrad, som utvecklar ett mycket lifligt köpmannalif. Den är stapelplatsen för hela Serbiens handel, fagnar sig också till en del af en betydande transitohandel med det inre af Turkiet, i synnerhet med Bulgarien. Österrikes politiska oredor voro för Belgien, i afseende på penningaffärer, mycket fördelaktiga. Serbien eger intet salt; men det måste införas från Walachiet. De turkiska köpmännen, hvilka hufvudsakligen befatta sig med handeln af turkisk tobak, har förledet år lidit betydande förlust derigenom, att de, i ständig trafik med Magyarerna, tillvexlade sig anse- nliga summor i Kossuthnoter, hvilka nu helt och hållet hafva förlorat sitt värde. Ångbåtsfarten på Donau har, sedan den 1:ste Augusti förl. år, satt Belgrad i daglig förbindelse med Semlin och Pancsova.

Ave Maria.

Solen hade just gått ned. Ännu förgylde hennes sista strålar den blå sjön, ännu glittrade de i det närbelägna klostrets höga kyrkfenster, ännu glödde de i röd sken på bergens spetsar. Då störtade en

ungling ut ur ett litet hus, som låg tätt vid stranden mellan fisknäten, täckt omslingradt af höga vinrankor. Stoj och skrik, blandat med juddig gråt, hördes från husets innre; men ynglingen tycktes icke gifva akt derpå, utan lösgjorde hastigt den vid stranden liggande båten, grep åran och stötte den smala vacklande farkosten ut på den klara blå sjön. Lugnet och friden i naturen kontrasterade märkvärdigt mot den storm, som synbarligen rasade i ynglingens inre och den lidelsernas kamp, som afmålade sig i alla hans anletsdrag.

"Jag vill icke", brummade han för sig själf. "Hvad förstå de gamla sig på lycka! Man måste njuta lifvet! Hoppas!" — Men det tillgjorda muntra utropet bortdog på hans läppar, då fiskarhyttans dörr i det samma öppnades och en blek kvinnogestalt trädde fram till strandbrädden.

"Joseph!" — ropade fruntimret i en ton som genomträngde ynglingens mærg och ben — "Joseph! Kom hit! Hör, hvad jag har att säga dig; jag, din mor! Jag vill ju icke vredgas mera på dig, om du blott öfverger ditt lättjefulla, lättsinniga lefnadssätt, Joseph! stadna; vänd om!"

Ynglingen låtsade som om han intet hörde. De raska, kraftfulla årtagen förde honom allt mer och mer från land och döfvade modrens ropande och klagande: "Joseph, Joseph!"

Då klämtade aftonklockan i den närbelägna klosterkyrkan och kallade till Ave Maria. De heliga ljuden klingade lugnande genom den klara aftonluften hän- öfver det stilla vattnet. Den arma bedröfvade modren knäböjde på stranden och bad; också hon hade förlorat en son; men hennes son var ingen god människa.

Men sonen hörde intet, kände intet. Beslutet att öfvergifva fädernehuset stod fast.

Han ville vara fri från hans besvärande förmaningar, förebräelser och böner, och som missbilligade hans lättjefulla, dåliga lefnad. I främmande länder skulle, som han trodde, frihet och lycka blomstra för honom; därför flydde han hemmet.

Då den lilla klockan tystnade och den arma modren åter rest sig efter bönen, då började redan den tilltagande skymningen att breda nattens dok öfver sjön. På långt afstånd hördes ännu då och då det bortdöende ljudet af årtagen; men då detta helt och hållet upphörde, vände den förkrossade modren ensam tillbaka till byddan.

Men den vanartige sonen fann hvarken frihet eller lycka. Utkastad i världen antog sig väl snart främmande människor den vackra blomstrande gossen; men han måste lyda människor, som icke älskade honom. Hans ostadiga lif bragte honom väl många

slags nöjen; men till och med i de vildaste njutningar och de mest bedöfvande nöjen förblef hans hjerta tomt; ty han kände sig aldrig tillfreds, så länge han icke var nöjd med sig själf.

Således hade år förflunnit och lyckan hade dock icke kommit. Men en annan gäst hade infunnit sig hos honom: Ångern! Han tänkte på modren, som han öfvergifvit, hvars varningar han föraktat, hvars kärlek han så illa belönat. I världen hade han icke funnit någon frid — kanske den vistades inom klostermurar! Han blef munk i främmande land!

Åter förflöto år — under bön och fromma botöfningar. Men hjertats sanna saliga frid ville ännu icke infinna sig hos honom. När den lilla aftonklockan i kyrkan kallade honom till Ave Maria, och ordensbröderna i bönen vände sig till den sorgbundna modren, då gick det alltid som ett stygn igenom hans hierta. En onämbar längtan efter hemmet uppfylde hans själ. Blott en gång ännu ville han se sin moder, för att bedja henne om tillgift för allt det bekymmer, han förvällat henne.

Äntligen, äntligen uppfylldes hans längtansfullaste önskan. Hans ordensförmän anställde honom i det omnämnda klostret i hans hemort, hvars murar sköljdes af den samma klara blå sjön, på hvars strand hans moders hydda låg. Med de saligaste känslor i hjertat beträdde han åter efter lång, lång skilsmässa den så kära hembygden. Der sträckte de välkända bergen sina snöiga hjessor mot himmelen, klar och lugn som fordom, skarpt begränsade i den blåa luften. Här lågo de sammetsgröna alpmarkerna och de små senhyddorna på "Mateten" i bergen, och koskällorna ljödo lika vänligt som fordom och herdarna jodlade lika glädligt som förr. Men af den lefnadsglade, muntre ynglingen hade det blifvit en allvarsam man. Allt var dock icke så som fordom!

Och der låg modrens hus, det hvita lilla huset, omgivet af viarankor och till hälften gömdt mellan fiskuäten. Men vid stranden satt en kraftfull man i en båt, muntert sjungande, under det han lagade sitt nät. Han hade icke bemärkt den sig närmande klosterbrodern, som nu med klappande hjerta framträdde och helsade fiskaren. Vördnadsfullt reste denne upp sig; men munken grep hans hand: "Urban," sade han sakta, "känner du icke igen mig?"

"Jesus Maria! Du är broder Joseph? — Resi! Resi!" ropade fiskaren in i huset, "Resi!"

Det var modrens namn! — klosterbrodern bleknade; — han vågade icke fråga om modren ännu lefde; — men icke mod-

ren, utan en ung flicka trädde ut genom dörren och frågande fadren:

"Hvad vill pappa?"

"Joseph är återkommen," ropade fadren, "farbror Joseph!"

Då öppnades hyddans lilla fenster och ett gammalt blekt ansigte tittade ut genom vinrankorna — och en darrande stämma hördes: Min Joseph?"

Det var modren. Hon lefde ännu, hon älskade honom ännu. Moderskärlek dör ju aldrig! Sonen störtade till modershjertat. — "Förlåt, förlåt!" — Allt var ju redan förlåtet och glömt! Nu först var sonen verkligen lycklig. Han hade gjort rätt, det gjorde honom så salig. Och englarna i himmelen glädja sig, då en syndare omvänder sig.

Det var saligt sköna stunder, som uppväggde ett långt dystert lidande och många tomta fröjder. Och då det blef afton, rodde Urban och Risi den återfunne Joseph tillbaka till klostret, der han framdeles skulle blifva i närheten af sin gamla moder, sin broder och sine släktingar.

Aftonsolen hade öfvergjutit bergen med doftande rodnad; sjöns klara vatten spelade i tusen färger; som guld glänste korset på klosterkyrkan; fenstren glittrade i stralbrytningen och aftonklockans toner kallade till Ave Maria — som fordom. Tysta bedjade tre i den gungande båten, arorna hvilade, sakta röra sig läpparna och i hjertat tänka hvat för sig andaktigt på den heliga modren, som också hade älskat och lidit så mycket: Ave Maria! Men på stranden knabojde den gamla modren, som åter hade sitt käraste, denne son, som varit död, men åter lefde; hon var lycklig och bad!

Det var nu allt på samma sätt som den gången, då ynglingen flyktade; blott med den skilnad, att det nu under den bruna koftan slog ett fröjdfullt hjerta och en inre röst tillropade den lycklige: "Sådan där du var, som sökte din lycka utom dig! Lyckan ligger inom dig, i ditt eget hjerta. Blott den som gör det rätta och följer sitt samvetes röst, kan finna sanna glädje i världen.

Dagligen, när aftonklockan klämtade i klostret på andra sidan, öppnades fiskarhyddans lilla fenster och ett skarpt öga kunde till och med från klostret igenkänna den gamla modrens bleka ansigte, som blickade öfver till klostret, der hennes återfunna son vistades.

En dag blef fenstret öppnadt — och broder Urban hemtade brodern Joseph till modrens dödssäng. Och då åter aftonklockan kallade till Ave Maria, tillslöts det trogna modersögat för alltid. Modershjertat hade upphört att slå, för att förena sig med saliga andar.

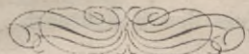
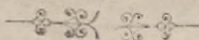
C. Marius

Var af så låg härkomst, att hvarken hans släkt eller ens hans födelseort äro med viss-het kända. Han skall hafva varit son af en landtman i Volseiska landet. Redan vid mycket unga år tog han krigstjänst, i hvilken han snart utmärkte sig genom sin jättelika växt, sitt vilda utseende och sin tapperhet. *Emilianus Scipio* upptäckte redan vid Numantias belägring den stora talang, som låg dold under den unge Marii råa yta: ty, då man en gång yttrade åt fältherren, att ingen skulle kunna ersätta honom efter hans död, slog han Marius på axeln och sade om honom: "denne åtminstone!"

Sedan den tappre soldaten hade genomgått alla grader i hären, utan att finna sin ärelystnad tillfredställd, började han söka statens embete. Han blef tribun, derefter prætor och slutligen medtagen af *Metellus* såsom legat till Numidien. Här fattade han det beslutet att söka konsulatet, för att kunna på egen hand sluta Jugurthinska kriget, få fira en triumf och dermed taga första steget till fältherrestorhet. Dertill nödiga egenskaper saknade han icke. Tapperhet, kärlek till krigstukt, makt öfver soldaternas hjertan, måttlighet och förmåga till umbäranden, oförskräckthet och själsnärvaro i faror, lugn i slagtingen, outtömlig förmåga att uppfinna passande medel till vinnande af sina ändamål — dessa voro de egenskaper, hvilka gjorde Marius skicklig till den stora roll, han ville spela.

För att vinna sitt närmaste mål: konsulatet, begagnade han förtal såsom medel, han svärtade *Metellus* hos hären och folket, i det han skildrade honom såsom en ärelysten man, hvilken utdroge kriget endast i afsigt att desto längre få behålla makten: tillika fästade uppmärksamheten uppå fältherrens ålder, som gjorde honom oförmögen af ett kraftigt handlingssätt. Derjemte utfästade han sig, att med halva antalet af trupperna i ett enda fälttåg bringa Jugurtha lefvande eller död till Rom. Efter att på detta sätt hafva bearbetat den oentliga meningen, begaf han sig själf till Rom, för att genomdrifva sitt val till konsul, hvilket gick desto lättare, som folket länge hade önskat se en afgjord demokrat i spetsen för styrelsen. Med folkets bistånd bragte Marius det äfven derhän, att *Metellus* återkallades ifrån Afrika, och att kriget emot Jugurtha uppdrogs åt honom själf.

(Verdsh. af Held o. Corvin.)

Upptäckten af Plinii den yngres byst.

Vid slutet af sextonde århundradet upptäckte man i Como vid gräfnings i jorden nära kyrkan San Fedele, på platsen för den gamla stadens forum ett hufvud af hvit marmor, fragment af en statu, som måste hafva haft en höjd af 2 meter och 10 å 20-Centimet. Samtida lärde antogo då, att detta hufvud tillhörde en statu, föreställande Julius Cæsar i sin dräkt som pontifex maximus (öfv. prest). Maurizio Monti anförde först tvifvel deremot. Cæsar, anför han, älskade att föreställas med lagerkransad panna, men detta hufvud deremot är betäckt med den presterliga slöjan. Cæsar hade en kal hjässa och en hög panna, detta hufvud har rika lockar och en medelmåttig panna. Professor Pierr Vittorio Aldini förklarade 1834 i sin Romerska Jeonographi, att detta hufvud, som nu är bland prydnaderna i palatset Giovio i Como, säkert varit ett porträt af Plinius den yngre, och det på följande grunder: man iakttagar i Cæsars buster en större magerhet i kinden och halsen, de framställda ej de fina och regelbundna drag, de uttryck af välvilja och mildhet, som afspegla sig i detta porträt af Plinius, hvars biographi och bref ådagalägga så mycken red-

Porträt af Plinius den yngre — efter en Marmorbust i Palatset Giovio, i staden Como.

lighet och godhet. Lagerkransen saknades aldrig på Cæsars buster och stoder, äfven då han föreställdes med betäckt hufvud; föröfrigt är den slags slöja, som betäcker ofvannämnda Marmorhufvud i Como kunnat tecken icke på den öfverstepresterliga, utan på Augursvärdigheten. Man vet att Plinius d. y. efter att hafva varit folktribun, öfverskattmästare, Consul, Guvernör i Betyrien och Pontus, äfven blef utnämnd till Augur. Af alla värdigheter, hvarmed han bekläddes, satte han det högsta värdet på denna, som synes af hans bref till Arrianus (Epist. 8 lib. IV). Hvad som i denna utnämning mest smickrade honom, var kanske att Cicero också hade varit Augur. Plinius,

som hade studerat vältaligheten under Quintianus och Nicetas, tog alltid den store Marcus Tullius till mönster, oaktadt häftiga anfall af samtida granskare. Den helt och hållet romerska stilen och det fullkomliga i denna busts utarbetning synas antyda Trajani tid. Slutligen är den förutsättningen att innevärdarne i Como hade bort upresa en bildstod åt sin landsman Cajus Plinius Cecilius Secundus ganska naturligt, då Plinius var staden Comos icke blott ära, utan äfven dess välgörare. Född af rika föräldrar, arftagare efter sin farbror Plinius Naturforskaren, som adopterat honom, hade han gjort sig älskad i sitt fädernesland genom många ädelmodiga handlingar, han hade grundat flera välgörhetsinrättningar, publika skolor, bad, ett bibliotek ett tempel prydt med Kejsarnes statyer, och särskildt Trajani. Han mångfaldigade i synnerhet sina välgörningar under sommarmånaderna, då han bebodde sitt sköna landställe (villa Pliniano) vid sjöstranden. Bland alla Kejsareväldets Romare är det få, som ingifva den beundran som denne författare, Taciti och Trajani vän, hvars rykte skulle blifvit ännu större, om man återfunnit hans poesier, hans bref till försvar för de christne, hans tal och hans historia öfver sin samtids händelser.

Sedlighetens eller osedlighetens inflytande på physionomien. (Teckning af Bertall).

Hvad skall det blifva?

Skolan.

Salongen.

Profession och Äktenskap.

Familjfader.

Gatstrykeri.

Krogen.

Last och elände.

Tiggeri.

Hvad månd varda af detta barn?

Skall det bli en god eller elak, en lycklig eller olycklig människa. Kan man läsa dess framtid i dess oskyldiga drag? Nej. Säg mig heldre hvem är dess far och framför allt hvem är dess moder? Det är det moraliska inflytandet af de yttre omständigheternas likhet, vid inträdet i lifvet, som gör, att ibland barn, somliga få om-

sinta och dygdiga hjertan till sina första ledsagare, under det andra omgifvas af lasten och råheten; men det är tröstande att tänka, att dessa olikheter böra bli allt mindre och mindre kännbara, under inflytandet af goda lagar. Denna allmänna välmågas tilltagande och mera spridd undervisning bidraga att dag från dag minska det afstånd, som åtskiljer samhällets yttersta klas-

ser. Den väsentligaste fördelen är onekligen den, som bereder alla medborgare större lätthet att frigöra sig från okunnighetens bojor och tillåter dem, att med ledning af ett upplystare förstånd, kunna välja emellan det godas och det ondas väg. Det är deri som den verkliga friheten består.

Nästa N:o utgifves den 9 Februari.

C. Petersens Officin, 1851.